

Sl. No. : 101634

022(GHE)

(May, 2021)

Time : 3 Hours]

[Maximum Marks : 100

સૂચનાઓ :

- 1) આ પ્રશ્નપત્રમાં પાંચ વિભાગ અને કુલ 63 પ્રશ્નો છે.
- 2) જવાબ આપતા પહેલાં પ્રશ્નોને કાળજીપૂર્વક વાંચી સૂચના મુજબ જવાબ આપો.
- 3) વિભાગની સામે કૌંસમાં લખેલ અંક ગુણ દર્શાવે છે.
- 4) નવો વિભાગ નવા પાના પરથી જ લખવા.

વિભાગ - A

- નીચે આપેલા 1 થી 15 હેતુલક્ષી પ્રશ્નો છે. આપેલા વિકલ્પોમાંથી યોગ્ય વિકલ્પ પસંદ કરી જવાબ લખો. દરેકનો 1 ગુણ છે. [15]

- 1) આલેખ કયા પ્રકારના વિતરણ માટે દોરવામાં આવે છે ?
(A) અસતત
(B) વિષમ
(C) આદર્શ
(D) સતત
- 2) જીવનની ભૌતિક ગુણવત્તા આંક (PQLI) નું મહત્તમ મૂલ્ય કેટલું હોય છે ?
(A) શૂન્ય
(B) 100
(C) 1000 થી વધુ
(D) 100 થી ઓછું

- 3) આર્થિક વૃદ્ધિનો પ્રશ્ન મુખ્યત્વે કેવા રાષ્ટ્રોના પ્રશ્નો સાથે સંકળાયેલો છે ?
- (A) પછાત દેશો
 (B) વિકસિત
 (C) વિકાસશીલ
 (D) ત્રીજા વિશ્વના દેશો
- 4) RBI અન્ય બેન્કો પાસેથી અત્યંત ટૂંકા સમયનું ધિરાણ લે તેના દરને શું કહેવાય ?
- (A) બેન્ક રેટ
 (B) ખુલ્લા બજારનો દર
 (C) રીવર્સ રેપોરેટ
 (D) રેપોરેટ
- 5) ભારતમાં વેપારી બેન્કમાં મોટેભાગે કેટલા પ્રકારની થાપણો હોય છે ?
- (A) 2
 (B) 3
 (C) 6
 (D) 10
- 6) સરકારે કાયદા દ્વારા વધતા ભાવોને અટકાવ્યા હોય, તો તેવા ભાવવધારો કયા પ્રકારનો હુગાવો છે ?
- (A) ખર્ચ પ્રેરિત હુગાવો
 (B) દાબેલો હુગાવો
 (C) દોડતો હુગાવો
 (D) ખુલ્લો હુગાવો

- 7) ચોખા આપીને કાપડ મેળવવાની આર્થિક વ્યવસ્થા કયા નામે ઓળખાતી હતી ?
- (A) નાણા પ્રથા
(B) બેન્કિંગ વ્યવસ્થા
(C) સાટા પ્રથા
(D) ઉધાર પ્રથા
- 8) ઇન્ડિયન કાઉન્સિલ ઓફ મેડિકલ રીસર્ચ શહેરી ક્ષેત્રે વ્યક્તિની ખોરાકમાં ન્યૂનતમ દૈનિક કેલરી કેલરી નક્કી કરી છે ?
- (A) 2400 કેલરી
(B) 2300 કેલરી
(C) 2200 કેલરી
(D) 2100 કેલરી
- 9) ભારતમાં વર્ષ 2014-16 ના સમયગાળામાં કુપોષિત વ્યક્તિઓનું ટકાવારી પ્રમાણ કેટલું છે ?
- (A) 20.5
(B) 11.2
(C) 15.2
(D) 23.7
- 10) ફરજિયાત સ્વરૂપની બેરોજગારીનો વિચાર કયા શ્રમના પુરવઠાના સંદર્ભમાં કરવામાં આવે છે ?
- (A) સક્રિય
(B) બાળકો
(C) નિષ્ક્રિય
(D) વૃદ્ધો

- 11) બેરોજગારીના પ્રકારો નક્કી કરવા માટેના ચાર માપદંડો કોણે રજૂ કર્યા છે ?
- (A) રાજકૃષ્ણ
(B) મહાલનોબિસ
(C) કેઈન્સ
(D) માર્શલ
- 12) ભારતમાં આર્થિક આયોજનનો આરંભ કઈ સાલમાં થયો ?
- (A) ઈ.સ. 1950
(B) ઈ.સ. 1951
(C) ઈ.સ. 2000
(D) ઈ.સ. 1901
- 13) ભારતમાં કૃષિ-સંશોધન કરતી સંસ્થા કઈ છે ?
- (A) ICAR
(B) CIBRC
(C) પ્રાદેશિક ગ્રામીણ બેન્કો
(D) RBI
- 14) નાબાર્ડની રચના કયા વર્ષમાં થઈ ?
- (A) 1982
(B) 1975
(C) 1969
(D) 1947
- 15) જાહેરક્ષેત્ર એટલે શું ?
- (A) સરકાર દ્વારા સંચાલિત ક્ષેત્ર
(B) સહકાર વૃત્તિવાળુ ક્ષેત્ર
(C) આંતરરાષ્ટ્રીય ક્ષેત્ર
(D) લોકો દ્વારા સંચાલિત ક્ષેત્ર

વિભાગ - B

- નીચે આપેલા 16 થી 30 પ્રશ્નોના ઉત્તર એક-બે વાક્યમાં આપો.

દરેકનો 1 ગુણ છે.

[15]

- 16) સ્તંભ આકૃતિ એટલે શું ?
- 17) માથાદીઠ આવક એટલે શું ?
- 18) માનવ વિકાસના આંકમાં કયા પરિબલોને આવરી લેવામાં આવ્યાં છે ?
- 19) ડૉ. એ. પી. લન્ડરે આપેલા કુગાવાની વ્યાખ્યા લખો.
- 20) ખર્ચ પ્રેરિત કુગાવો કોને કહેવાય ?
- 21) બેન્કનો અર્થ આપો.
- 22) નાણાકીય નીતિનો અર્થ આપો.
- 23) ગરીબી રેખા એટલે શું ?
- 24) સંયુક્ત રાષ્ટ્ર વિકાસ કાર્યક્રમના અહેવાલમાં માનવ વિકાસ આંકમાં અને માનવ ગરીબી આંકમાં કઈ ત્રણ બાબતોનો સમાવેશ કરવામાં આવ્યો છે ?
- 25) કયા વયજૂથને ઉત્પાદકીય વયજૂથ તરીકે ઓળખવામાં આવે છે ?
- 26) ચકીય બેરોજગારીનો અર્થ લખો.
- 27) મૃત્યુદરનો અર્થ આપો.
- 28) નાના પાયાના ઉદ્યોગો કયા પ્રકારની ઉત્પાદન પદ્ધતિનો ઉપયોગ કરે છે ?
- 29) અર્ધ તૈયાર વસ્તુના ઉદ્યોગોનું એક ઉદાહરણ આપો.
- 30) શહેરીકરણ કોને કહેવાય ?

વિભાગ - C

- નીચે આપેલા 31 થી 46 સુધીના પ્રશ્નોમાંથી કોઈપણ 12 પ્રશ્નોના ટૂંકમાં ઉત્તર લખો.
દરેક પ્રશ્નના 2 ગુણ છે.

[24]

- 31) આકૃતિના કોઈપણ ચાર પ્રકારો લખો.
- 32) ડેટા CD ના ઉપયોગ ક્યા ક્યા છે ?
- 33) આર્થિક વિકાસનો અર્થ સમજાવો.
- 34) અપેક્ષિત આયુષ્ય એટલે શું ?
- 35) ફુગાવાના લક્ષણો જણાવો.
- 36) બેન્ક રેટનો અર્થ લખો.
- 37) વેપારી બેન્કના ખાતાના પ્રકારો જણાવો.
- 38) લૈંગિક અસમાનતા ભારતમાં ગરીબી માટે પણ જવાબદાર છે. - સમજાવો.
- 39) ભારતમાં શ્રમપ્રધાન ઉત્પાદન પદ્ધતિ વધારે અનુકૂળ છે. - સમજાવો.
- 40) ખામીયુક્ત શિક્ષણ પદ્ધતિ બેરોજગારી માટે જવાબદાર છે. - સમજાવો.
- 41) 1921 ના વર્ષને મહાન વિભાજક વર્ષ તરીકે શા માટે ઓળખવામાં આવે છે ?
- 42) ભારત શા માટે 'ખેતી પ્રધાન' દેશ તરીકે ઓળખાય છે ?
- 43) આંતરિક વેપાર અને આંતરરાષ્ટ્રીય વેપારનો અર્થ સમજાવો.
- 44) હૂંડિયામણનો દર એટલે શું ?
- 45) વિશિષ્ટ આર્થિક વિસ્તાર એટલે શું ?
- 46) શ્રમિકોના સ્વાસ્થ્ય અને આરોગ્યમાં સુધારો દેશના આર્થિક વિકાસ માટે ઉપયોગી બને છે. - સમજાવો.

વિભાગ - D

- નીચે આપેલા 47 થી 56 સુધીના પ્રશ્નોમાંથી કોઈપણ સાત પ્રશ્નોના ઉત્તર મુદ્દાસર આપો. દરેકના 3 ગુણ છે.

[21]

- 47) અર્થશાસ્ત્રના અભ્યાસમાં કમ્પ્યુટર ટેકનોલોજીના કોઈપણ ત્રણ ઉપયોગ સમજાવો.
- 48) જીવનની ભૌતિક ગુણવત્તામાં કઈ કઈ બાબતોનો સમાવેશ થાય છે ?
- 49) સાટા પ્રધાની મર્યાદાઓ સમજાવો.
- 50) નાણાંનો અર્થ આપી તેના કોઈપણ બે કાર્ય સમજાવો.
- 51) ભારતમાં ગરીબીનાં કોઈપણ ત્રણ આર્થિક કારણો સમજાવો.
- 52) પ્રચ્છન્ન બેરોજગારીની સંકલ્પના ઉદાહરણ સહિત સમજાવો.
- 53) વર્ષણજન્ય બેરોજગારી ઉદાહરણ સહિત સમજાવો.
- 54) ભારતમાં કૃષિક્ષેત્રની નીચી ખેત ઉત્પાદકતાનાં કોઈપણ ત્રણ સંસ્થાકીય પરિબલો સમજાવો.
- 55) મૂડીરોકાણના કદના આધારે ઉદ્યોગોના પ્રકાર સમજાવો.
- 56) સ્થળાંતરનો અર્થ આપી આકર્ષક સ્થળાંતર સમજાવો.

વિભાગ - E

- નીચે આપેલા 57 થી 63 સુધીના પ્રશ્નોમાંથી કોઈપણ પાંચ પ્રશ્નોના ઉત્તર વિસ્તારપૂર્વક આપો. દરેકના 5 ગુણ છે.

[25]

- 57) ભારતમાં ગરીબી ઘટાડવાના કોઈપણ પાંચ ઉપાયો ચર્ચો.
- 58) જન્મદરનો અર્થ આપી ભારતમાં ઊંચા જન્મદર માટેનાં કોઈપણ પાંચ કારણોની ચર્ચા કરો.

- 59) ભારતમાં કૃષિ ક્ષેત્રની ખેત ઉત્પાદકતા વધારવા માટેના કોઈપણ પાંચ ટેકનોલોજીકલ સુધારાઓની ચર્ચા કરો.
- 60) લેણદેણની તુલાનો અર્થ આપી તેના પ્રકારો તેમજ લેણદેણની તુલાને અસર કરતાં પરિબળો જણાવો.
- 61) ભારતમાં નાના પાયાના ઉદ્યોગોના મહત્વના કોઈપણ પાંચ મુદ્દાની ચર્ચા કરો.
- 62) શહેરીકરણ એટલે શું? શહેરીકરણની હકારાત્મક અસરોની ચર્ચા કરો.
- 63) ભારતમાં વસ્તીના કદની આપેલી આંકડાકીય માહિતીને સંભાષિતમાં રજૂ કરી વિશ્લેષણ કરો.

વર્ષ	1951	1971	1991	2001	2011
ભારતમાં વસ્તીનું કદ (કરોડમાં)	36	54	84	102	121

નોંધ : દષ્ટિહીન વિદ્યાર્થીઓએ માત્ર વિશ્લેષણ કરવું.

Seat No.:

Sl. No. :

022(H)

(May, 2021)

Time : 3 Hours]

[Maximum Marks : 100

सूचनाएँ :

- 1) इस प्रश्नपत्र में कुल पाँच विभाग और 63 प्रश्न हैं।
- 2) प्रश्न के साथ दी गई सूचना के अनुसार ही उत्तर लिखिए।
- 3) प्रश्न के दाहिनी ओर अंक दर्शाए गए हैं।
- 4) प्रत्येक विभाग नए पन्ने पर लिखिए।

विभाग -A

- नीचे दिए गए प्रश्न क्रमांक 1 से 15 हेतुलक्षी प्रकार के प्रश्न हैं। दिए गए विकल्पों (A, B, C, D) में से सही विकल्प पसंद करके उत्तर लिखिए। प्रत्येक प्रश्न के लिए 1 अंक है।

[15]

- 1) आलेख किस प्रकार के वितरण हेतु बनाया जाता है?
 - (A) असतत
 - (B) विषम
 - (C) आदर्श
 - (D) सतत
- 2) जीवन की भौतिक गुणवत्ता आंक (PQLI) का महत्तम मूल्य कितना होता है?
 - (A) शून्य
 - (B) 100
 - (C) 100 से अधिक
 - (D) 100 से कम

- 3) आर्थिक वृद्धि का प्रश्न मुख्य रूप से किन राष्ट्रों के मुद्दों के साथ संबंधित है ?
- (A) पिछड़े
(B) विकसित
(C) विकासशील
(D) तीसरे विश्व के देशों
- 4) RBI अन्य बैंकों के पास से अल्पकालीन ऋण ले तो उस दर को क्या कहेंगे?
- (A) बैंक रेट
(B) खुल्ले बाजार की दर
(C) रिवर्स रेपो रेट
(D) रेपो रेट
- 5) भारत में व्यापारिक बैंक में मुख्य रूप से कितने प्रकार की जमाराशि होती है ?
- (A) 2
(B) 3
(C) 6
(D) 10
- 6) सरकार ने कानून द्वारा बढ़ते हुए भावों को रोका हो, वह भाववृद्धि किस प्रकार की मुद्रास्फीति है?
- (A) खर्च प्रेरित मुद्रास्फीति
(B) निर्यातित मुद्रास्फीति
(C) दौड़ती मुद्रास्फीति
(D) खुली मुद्रास्फीति
- 7) चावल देकर कपड़ा प्राप्त करने की आर्थिक व्यवस्था किस नाम से जानी जाती थी ?
- (A) मुद्रा प्रथा
(B) बैंकिंग प्रथा

- (C) वस्तु विनिमय प्रथा
(D) उधार प्रथा
- 8) इंडियन काउंसिल ऑफ मेडिकल रिसर्च ने शहरी क्षेत्र में व्यक्ति के भोजन में न्यूनतम दैनिक कितनी कैलोरी निश्चित की है?
- (A) 2400 कैलोरी
(B) 2300 कैलोरी
(C) 2200 कैलोरी
(D) 2100 कैलोरी
- 9) भारत में वर्ष 2014-2016 की समयावधि में कुपोषित व्यक्तियों का प्रतिशत प्रमाण कितना था?
- (A) 20.5
(B) 11.2
(C) 15.2
(D) 23.7
- 10) अनिवार्य रूप में बेरोजगारी का विचार किस श्रम की पूर्ति के सन्दर्भ में किया गया है?
- (A) सक्रिय
(B) बालक
(C) निष्क्रिय
(D) वृद्ध
- 11) बेरोजगारी के प्रकार निर्धारित करने के मुख्य चार मापदण्ड किसने प्रस्तुत किए?
- (A) राजकृष्ण
(B) महालनोबिस
(C) केईन्स
(D) मार्शल

- 12) भारत में आर्थिक आयोजन की शुरुआत किस वर्ष में हुई?
- (A) ई.सन् 1950
(B) ई. सन् 1951
(C) ई. सन् 2000
(D) ई. सन् 1901
- 13) भारत में कृषि संशोधन करने वाली संस्था कौन-सी है?
- (A) ICAR
(B) CIBRC
(C) प्रादेशिक ग्रामीण बैंक
(D) RBI
- 14) नाबार्ड की स्थापना किस वर्ष में की गई?
- (A) सन् 1982
(B) सन् 1975
(C) सन् 1969
(D) सन् 1947
- 15) सार्वजनिक क्षेत्र अर्थात् क्या?
- (A) सरकार द्वारा संचालित क्षेत्र
(B) सहकारवृत्ति वाले क्षेत्र
(C) अन्तर्राष्ट्रीय क्षेत्र
(D) लोगों के द्वारा संचालित क्षेत्र

विभाग -B

- नीचे दिए गए प्रश्न क्रमांक 16 से 30 प्रश्नों के उत्तर एक-दो वाक्यों में दीजिए।
प्रत्येक प्रश्न के लिए 1 अंक है :

[15]

- 16) स्तंभ आकृति अर्थात् क्या?
- 17) प्रति व्यक्ति आय अर्थात् क्या?
- 18) मानव विकास आंक में कौन से तत्वों को शामिल किया गया है?
- 19) डॉ. ए.पी. लर्नर द्वारा दी गई मुद्रास्फीति की परिभाषा दीजिए।
- 20) खर्च प्रेरित मुद्रास्फीति किसे कहते हैं?
- 21) बैंक का अर्थ बताइए।
- 22) मौद्रिक नीति का अर्थ दीजिए।
- 23) गरीबी रेखा अर्थात् क्या?
- 24) संयुक्त राष्ट्र विकास कार्यक्रम की रिपोर्ट में मानव गरीबी आंक (HPI) और मानव विकास आंक में कौन-सी तीन मुख्य बातों को शामिल किया गया है?
- 25) किस आयु समूह को उत्पादक आयु समूह के रूप में जाना जाता है?
- 26) चक्रीय बेरोजगारी का अर्थ बताइए।
- 27) मृत्यु दर का अर्थ दीजिए।
- 28) छोटे पैमाने के उद्योग किस प्रकार की उत्पादन पद्धति का उपयोग करते हैं?
- 29) अर्ध तैयार वस्तुओं के उद्योग का एक उदाहरण लिखिए।
- 30) शहरीकरण अर्थात् क्या?

विभाग - C

- निम्नलिखित प्रश्न क्रमांक 31 से 46 तक के प्रश्नों में से किन्हीं 12 प्रश्नों के उत्तर संक्षिप्त रूप में दीजिए। प्रत्येक प्रश्न के 2 अंक हैं:

[24]

- 31) आकृति के कोई चार प्रकार बताइए।
- 32) डेटा CD के उपयोग क्या-क्या हैं? बताइए।
- 33) आर्थिक विकास का अर्थ समझाइए।
- 34) अपेक्षित आयु अर्थात् क्या?
- 35) मुद्रास्फीति के लक्षण बताइए।
- 36) बैंक दर से क्या तात्पर्य है?
- 37) व्यापारी बैंक के खातों के प्रकार बताइए।
- 38) 'भारत में लैंगिक असमानता' भी गरीबी के लिए जिम्मेदार है समझाइए।
- 39) भारत में श्रमप्रधान उत्पादन पद्धति अधिक अनुकूल है, विधान स्पष्ट कीजिए।
- 40) क्षतियुक्त शिक्षा प्रणाली बेरोजगारी के लिए जिम्मेदार है समझाइए।
- 41) ई. सन् 1921 के वर्ष को महान विभाजक वर्ष के रूप में क्यों जाना जाता है?
- 42) भारत को कृषि प्रधान देश क्यों कहा जाता है?
- 43) आंतरिक व्यापार एवं अन्तर्राष्ट्रीय व्यापार का अर्थ समझाइए।
- 44) विनिमय दर का अर्थ बताइए।
- 45) विशिष्ट आर्थिक विस्तार अर्थात् क्या?
- 46) श्रमिकों के स्वास्थ्य एवं आरोग्य में सुधार देश के आर्थिक विकास में उपयोगी बनता है, समझाइए।

विभाग -D

- नीचे दिए गए प्रश्न क्रमांक 47 से 56 तक के प्रश्नों में से किन्हीं 7 प्रश्नों के मुद्दासर उत्तर लिखिए। प्रत्येक प्रश्न के 3 अंक हैं : [21]
- 47) अर्थशास्त्र के अध्ययन में कम्प्यूटर टेक्नॉलॉजी के कोई तीन उपयोग समझाइए।
 - 48) जीवन की भौतिक गुणवत्ता में कौन-कौन सी बातों का समावेश होता है? बताइए।
 - 49) वस्तु विनिमय प्रथा की मर्यादाएँ समझाइए।
 - 50) मुद्रा की परिभाषा देकर, मुद्रा के कोई दो कार्य समझाइए।
 - 51) भारत में गरीबी के लिए कोई भी तीन आर्थिक कारण समझाइए।
 - 52) प्रच्छन्न बेरोजगारी की संकल्पना उदाहरण सहित समझाइए।
 - 53) घर्षणजन्य बेरोजगारी को उदाहरण सहित समझाइए।
 - 54) भारत में नीची कृषि उत्पादकता के लिए जिम्मेदार कोई तीन संस्थाकीय परिवल समझाइए।
 - 55) पूँजी निवेश के कद के आधार पर उद्योगों के प्रकार समझाइए।
 - 56) स्थानांतरण का अर्थ देकर आकर्षक स्थानांतरण समझाइए।

विभाग -E

- नीचे दिए गए 57 से 63 तक के प्रश्नों में से किन्हीं 5 प्रश्नों के विस्तारपूर्वक उत्तर दीजिए। प्रत्येक प्रश्न के लिए 5 अंक हैं : [25]
- 57) भारत में गरीबी घटाने के कोई भी पाँच उपायों की चर्चा कीजिए।
 - 58) जन्म दर का अर्थ देकर, भारत में ऊँची जन्मदर के कोई पाँच महत्वपूर्ण कारणों की चर्चा कीजिए।
 - 59) भारत में कृषि उत्पादकता बढ़ाने के लिए किन्हीं पाँच तकनीकी (टेक्नॉलॉजिकल) सुधारों की चर्चा कीजिए।

- 60) लेन-देन की तुला का अर्थ देकर उसके प्रकार बताइए एवं लेन-देन की तुला पर प्रभाव डालने वाले घटक (असर करने वाले परिवल) भी समझाइए।
- 61) भारत में छोटे पैमाने के उद्योगों के महत्व के कोई पाँच मुद्दों की चर्चा कीजिए।
- 62) शहरीकरण अर्थात् क्या? शहरीकरण के सकारात्मक प्रभावों (असरों) की चर्चा कीजिए।
- 63) भारत में जनसंख्या के कद की निम्नांकित जानकारी को स्तंभ आकृति में दर्शाकर विश्लेषण कीजिए :

वर्ष	1951	1971	1991	2001	2011
भारत की जनसंख्या (करोड़ में)	36	54	84	102	121

नोट : अंधजन विद्यार्थी मात्र विश्लेषण ही करेंगे।

Seat No.:

Sl. No. :

022(E)

(May, 2021)

Time : 3 Hours]

[Maximum Marks : 100

Instructions :

- 1) This question paper contains Five sections and total 63 questions.
- 2) Answer the question according to the instructions.
- 3) Figures to the right side indicate full marks for the questions.
- 4) Start a new section on a new page.

SECTION - A

- Select and write the correct alternative (A, B, C, D) from the options given below from questions 1 to 15. Each question carries 1 mark :

[15]

- 1) For which type of distribution a graph is drawn?
 - (A) Discrete
 - (B) Skewed
 - (C) Ideal
 - (D) Continuous

- 2) What is the maximum value of Physical Quality of Life Index (PQLI)?
 - (A) Zero
 - (B) 100
 - (C) More than 100
 - (D) Less than 100

- 3) Generally which countries are related with the concept of economic growth?
- (A) Backward
 - (B) Developed
 - (C) Developing
 - (D) Third World Nations
- 4) What is called the rate at which RBI borrows funds for very short term from commercial banks?
- (A) Bank rate
 - (B) Open market operations
 - (C) Reverse Repo rate
 - (D) Repo rate
- 5) How many major types of deposits exists in banks in India?
- (A) 2
 - (B) 3
 - (C) 6
 - (D) 10
- 6) What is the type of inflation when the government controls inflation via rules or laws?
- (A) Cost induced
 - (B) Suppressed
 - (C) Galloping
 - (D) Open
- 7) What was the economic system called that allowed exchange of rice for clothes?
- (A) Monetary system
 - (B) Banking system

- (C) Barter system
(D) Loan system
- 8) How many minimum daily calories per person per day is decided by Indian Council of Medical Research for urban areas?
(A) 2400
(B) 2300
(C) 2200
(D) 2100
- 9) What is the percentage of malnourished people in India in 2014-16?
(A) 20.5
(B) 11.2
(C) 15.2
(D) 23.7
- 10) Compulsory nature of unemployment is seen in which context of labour supply?
(A) Active
(B) Children
(C) Passive
(D) Elders
- 11) Who presented four measuring rods of measuring the types of unemployment?
(A) Raj Krishna
(B) Mahalnobis
(C) Keynes
(D) Marshal

- 12) In which year economic planning started in India?
- (A) 1950
 - (B) 1951
 - (C) 2000
 - (D) 1901
- 13) Which one is the institute of agriculture research in India?
- (A) ICAR
 - (B) CIBRC
 - (C) Regional Rural Bank
 - (D) RBI
- 14) When was NABARD established?
- (A) 1982
 - (B) 1975
 - (C) 1969
 - (D) 1947
- 15) What is Public Sector?
- (A) Sector run by government.
 - (B) Sector run on cooperation.
 - (C) International sector.
 - (D) Sector run by people

SECTION - B

- Answer the following questions from 16 to 30 in one to two sentences each. Each question carries 1 mark :

[15]

- 16) What is meant by a bar diagram?
- 17) What is per capita income?
- 18) Which factors are included in the Human Development Index?
- 19) Write the definition of inflation given by Dr. A.P. Lerner.
- 20) What is cost push inflation?
- 21) Give the meaning of a bank.
- 22) Give the meaning of monetary policy.
- 23) What is poverty line?
- 24) What are the three important parameters included by UNDP in Human Poverty Index and Human Development Index?
- 25) Which age group is called productive age group?
- 26) What is meant by cyclical unemployment?
- 27) Give the meaning of Death rate.
- 28) Which type of production techniques are being utilized by small scale industries?
- 29) Give an example of intermediate goods industry.
- 30) What is meant by unemployment?

SECTION - C

- Answer Any Twelve of the following questions from 31 to 46 in brief. Each question carries 2 marks : [24]

- 31) Write any four types of diagrams.
- 32) What are the uses of Data CD?
- 33) Explain the meaning of Economic development.
- 34) What is life expectancy at birth?
- 35) What are the characteristics of inflation?
- 36) What is meant by Bank Rate?
- 37) What are the different types of accounts of Commercial Bank?
- 38) Explain gender inequality as a reason for poverty in India.
- 39) Labour intensive technique is more applicable for India- Explain.
- 40) Defective education system is responsible for unemployment-Explain.
- 41) Why is the year 1921 identified as the year of great divide?
- 42) Why is India known as agriculture oriented economy?
- 43) State the meaning of Domestic and International trade.
- 44) What is meant by exchange rate?
- 45) What is special economic zone?
- 46) Improvement in health of labourers leads to increase in economic growth. Explain.

SECTION - D

- Answer Any Seven of the following questions from 47 to 56 to the point. Each question carries 3 marks :

[21]

- 47) Explain any 3 uses of computer technology in the study of economics.
- 48) What are the aspects included in Physical Quality of Life?
- 49) Explain the limitations of barter system.
- 50) Define money and explain any two functions of money.
- 51) Explain any three economic causes of poverty in India.
- 52) Explain the concept of disguised unemployment with example.
- 53) Explain frictional unemployment with example.
- 54) Explain any three institutional factors responsible for low agricultural productivity in India.
- 55) Explain the types of industries on the basis of size of investment.
- 56) Give the meaning of migration and explain the pull factors responsible for migration.

SECTION - E

- Answer Any Five of the following questions from 57 to 63 in detail. Each question carries 5 marks :

[25]

- 57) Discuss any five measures to reduce poverty in India.
- 58) State the meaning of birth rate. Discuss any five reasons for high-birth rate in India.

- 59) Explain any five technological measures to increase agricultural productivity in India.
- 60) Give the meaning, types and factors influencing balance of payment.
- 61) Discuss any five importance of small scale industries in India.
- 62) State the meaning of urbanisation and explain its positive effects.
- 63) Following table shows the size of population in India in different years. Represent the data in a bar diagram and analyse it:

Year	1951	1971	1991	2001	2011
Population in (crores)	36	54	84	102	121

*Note : For Blind candidates :

Blind students have to do analysis only.

